

บทที่ 4

การเงิน การธนาคาร และนโยบายการเงิน

ความหมายและวิวัฒนาการของเงิน

ความหมายของเงิน

นับตั้งแต่ระบบเศรษฐกิจของมนุษย์หลุดพ้นออกจาก barter economy แล้วเริ่มเข้าสู่ money economy เงินได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์

โดยความหมายทั่วไปของคำว่าเงินที่นักเศรษฐศาสตร์ระบุไว้ ก็คือ "สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของสังคม ในชำระค่าสินค้าและบริการหรือจ่ายชำระหนี้"

วิวัฒนาการของเงิน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภายหลังจากที่มนุษย์เริ่มรู้จักใช้เงินเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ และชำระหนี้ มนุษย์มีการสืบทอดของมาหลายชนิดมาใช้ทำเป็นเงิน หากเราจะกล่าวถึงวิวัฒนาการของเงินตั้งแต่ยุคเริ่มแรกมาจนถึงยุคปัจจุบันแล้ว เราจึงแบ่งวิวัฒนาการของเงินออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลาด้วยกัน ดังนี้

1. เงินที่เป็นสินค้า (commodity money) หรือเงินที่มีมูลค่าในฐานะที่เป็นเงินเท่ากับฐานะที่เป็นสิ่งของ (full-bodied money) เงินที่เป็นสินค้าถือเป็นเงินในยุคเริ่มต้นของการใช้เงินในการชำระค่าสินค้าและบริการหรือชำระหนี้ โดยในยุคเริ่มแรกเงินที่เป็นสินค้าจะอยู่ในรูปของสิ่งของต่าง ๆ อาทิ เปลือกหอย หนังกวาง และเขาสัตว์ เป็นต้น มนุษย์จึงได้มี การนำโลหะมีค่ามาใช้เป็นเงินแทนสิ่งของเหล่านั้น อาทิ ทองแดง โลหะเงิน และทองคำ เป็นต้น

2. เงินที่มีมูลค่าในฐานะที่เป็นเงินสูงกว่าฐานะที่เป็นสิ่งของ (fiat money หรือ token money) เงินที่มีมูลค่าในฐานะที่เป็นเงินสูงกว่าฐานะเป็นสิ่งของนี้ถือได้ว่าเป็นเงินที่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่องมาจากเงินที่มีมูลค่าในฐานะที่เป็นเงินเท่ากับฐานะที่เป็นสิ่งของประเภทโลหะมีค่าต่าง ๆ โดยเงินที่มีมูลค่าในฐานะที่เป็นเงินสูงกว่าฐานะที่เป็นสิ่งของชนิดแรกที่ถูกนำมาใช้ก็คือ เหรียญกษาปณ์ (coin หรือ token coin) ที่เราใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบัน ในการชำระค่าสินค้าและบริการหรือชำระหนี้จำนวนมากจำเป็นต้องใช้เหรียญกษาปณ์จำนวนมาก ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการพกพาหรือเคลื่อนย้ายขึ้น สิ่งนี้จึงทำให้เกิดเงินที่มีมูลค่าในฐานะที่เป็นเงินสูงกว่าฐานะที่เป็นสิ่งของอีกชนิดหนึ่งขึ้นมานั่น คือ เงินกระดาษ (paper money) ซึ่งในความหมายปัจจุบันก็คือ ธนบัตรชนิดต่าง ๆ ที่เราใช้กันในปัจจุบันนั่นเอง

3. เงินฝากกระแสรายวัน (demand deposits) เงินฝากกระแสรายวันเป็นวิวัฒนาการของเงินในลำดับล่าสุดที่มนุษย์นำมาใช้เป็นเงินในการชำระค่าสินค้าและบริการหรือชำระหนี้ เงินฝากกระแสรายวันเกิดขึ้นมาด้วยเหตุผลหลัก ก็คือ ความไม่สะดวกในการซื้อขายสินค้าและบริการหรือชำระหนี้ เพราะแม้ว่าเงิน

กระดาษหรือธนบัตรจะช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวนี้จากการใช้เหรียญกษาปณ์ได้ แต่เมื่อระบบเศรษฐกิจมีการเติบโตมากขึ้นเรื่อย ๆ การใช้เหรียญกษาปณ์หรือธนบัตรในการซื้อขายสินค้าและบริการจำนวนมาก ๆ และหลาย ๆ ครั้ง ก็ย่อมทำให้เกิดความไม่สะดวกขึ้นได้เช่นกัน

คุณสมบัติ และหน้าที่ของเงิน

คุณสมบัติของเงิน

คุณสมบัติที่พึงปรารถนาของเงิน ประกอบด้วย

ก. การเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป (recognizability) กล่าวคือ สิ่งของใด ๆ ก็ตามที่จะถูกนำมาใช้แทนเงินจะต้องถูกยอมรับจากสังคมในการนำมาใช้จ่ายชำระค่าสินค้าและบริการ หรือชำระหนี้ก่อนเป็นอันดับแรก

ข. สามารถพกพาไปได้สะดวก (portability) กล่าวคือ สิ่งของที่จะถูกนำมาใช้แทนเงินต้องง่ายต่อการพกพา และสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายไปในที่ต่าง ๆ ได้

ค. มีความคงทนถาวร (durability) กล่าวคือ สิ่งของที่จะถูกนำมาใช้แทนเงินต้องมีลักษณะทางกายภาพที่คงทนถาวร แข็งแรง ไม่สึกหรอ หรือพังง่าย

ง. สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ได้ (divisibility) กล่าวคือ สิ่งของที่จะถูกนำมาใช้แทนเงินต้องสามารถแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ได้

จ. มีมาตรฐานเดียวกัน (standardizability) กล่าวคือ สิ่งของที่จะถูกนำมาใช้แทนเงินนั้นต้องมีลักษณะและคุณภาพที่เหมือนกัน

หน้าที่ของเงิน

ระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของได้ก่อให้เกิดข้อจำกัดหลายประการ ในการแลกเปลี่ยนขึ้น เมื่อสังคมมนุษย์เริ่มมีการขยายตัวมากขึ้น การแลกเปลี่ยนที่ถูกกระทำบ่อยครั้งและในปริมาณที่มากขึ้นได้ทำให้การใช้สิ่งของแลกเปลี่ยนกันเกิดความไม่สะดวกขึ้นหลาย ๆ ประการ ด้วยเหตุนี้ เงินจึงถูกมนุษย์คิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ช่วยลดข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนสิ่งของดังกล่าวข้างต้นนี้ และทำให้เงินเกิดขึ้นมาพร้อมกับหน้าที่ 4 ประการดังต่อไปนี้

1. หน้าที่การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (medium of exchange) เงินเกิดขึ้นมาทำหน้าที่การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน มนุษย์จึงมีการนำเงินเข้ามาช่วยใน การลดข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น โดยเงินจะถูกนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแทนการแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของกับสิ่งของโดยตรง และเมื่อมีเงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแล้วการแลกเปลี่ยนระหว่างกันก็ไม่จำเป็นต้องรอให้ทั้งสองฝ่ายมีความต้องการที่ตรงการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นได้

2. หน้าที่การเป็นหน่วยวัดค่า (measure of value หรือ unit of account) หน้าที่ประการนี้ของเงินเกิดขึ้นเนื่องมาจากภายใต้ระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของนั้น สินค้าหรือบริการชนิดหนึ่งจะประกอบไปด้วยอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราแตกต่างกันไปตามชนิดของสินค้าที่จะนำมาแลกเปลี่ยนกัน การนำเงินเข้ามาทำ

หน้าที่ในการเป็นหน่วยวัดค่าของสินค้าและบริการ เราจะพบว่าสินค้าและบริการ 1 ชนิดจะมีอัตราแลกเปลี่ยนเพียงอัตราเดียวเท่านั้น อาทิ วัว 1 ตัว ในช่วงต้นนี้ อาจถูกกำหนดให้มีมูลค่า 5,000 บาท หากมีผู้ต้องการซื้อวัว 1 ตัว ผู้ซื้อเพียงแต่หาเงินจำนวน 5,000 บาท มาแลกก็สามารถได้รับวัว 1 ตัวได้ การที่สินค้าและบริการทุกชนิดมีหน่วย เงินตราที่เหมือนกันและมีอัตราแลกเปลี่ยนเพียงอัตราเดียวก็ช่วยให้การเปรียบเทียบมูลค่าของสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

3. หน้าที่การเป็นเครื่องรักษามูลค่า (store of value) ในระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องมีการเก็บสะสมสิ่งของเพื่อนำมาไปใช้แลกเปลี่ยนในอนาคต หรือเพื่อสะสมไว้แสดงความมั่งคั่ง มนุษย์จะสามารถเก็บสะสมสิ่งต่าง ๆ ได้เพียงในรูปของสิ่งของเท่านั้น ฉะนั้น เมื่อเงินถูกนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและเป็นหน่วยวัดค่า ประกอบกับการที่เงินมีสภาพคล่อง (liquidity) ที่สูงกว่าสินทรัพย์ทางการเงินอื่น เงินจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์เลือกที่จะใช้เป็นเครื่องรักษามูลค่า

4. หน้าที่การเป็นมาตรฐานการชำระหนี้ภายหลัง (standard of deferred payments) การชำระหนี้เกิดขึ้นจากการกู้ยืมระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายเจ้าหนี้ และฝ่ายลูกหนี้ ในระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ การชำระหนี้สามารถกระทำได้โดยการใช้สิ่งของเป็นเครื่องชำระหนี้ การใช้สิ่งของเป็นเครื่องชำระหนี้มีข้อเสียหลายประการ

สิ่งคล้ายเงิน และบัตรเครดิต

เราควรทำความเข้าใจในอีกประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับคำว่า "เงิน" ให้ชัดเจนอีกครั้ง กล่าวคือ ที่ผ่านมาเราทราบแล้วว่า เราสามารถที่จะระบุลงไปได้อย่างชัดเจนว่า เหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเช็ค หรือบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน คือ สิ่งที่เราเรียกว่าเงินอย่างแน่นอน สินทรัพย์ทางการเงินบางชนิดเหล่านี้ สามารถทำหน้าที่ของเงินได้ทุกหน้าที่ ยกเว้นเพียงหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น สินทรัพย์ทางการเงินบางชนิดเหล่านี้สามารถที่จะเปลี่ยนเป็นเงินไม่ว่าจะในรูปของเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร หรือเช็ค ก็ตามได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่มีการสูญเสียมูลค่าอันเกิดจากการเปลี่ยนเป็นเงินแล้ว เราก็จะยิ่งพบว่า สินทรัพย์ทางการเงินเหล่านี้ยิ่งใกล้เคียงกับเงินมาก สินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะตามที่กล่าวมาในช่วงต้นนี้ในทางเศรษฐศาสตร์ เราเรียกว่า "สิ่งคล้ายเงิน" (near - money) นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป สิ่งคล้ายเงินจึงหมายถึง สินทรัพย์ทางการเงินที่มีสภาพคล่องสูงรองจากเงิน สามารถทำหน้าที่ของเงินได้ทุกชนิด ยกเว้นการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ยังสามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่มีการสูญเสียมูลค่าเมื่อทำการเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของเงิน ตัวอย่างของสิ่งคล้ายเงินที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ และบัตรเงินฝาก (certificates of deposit : CDs) เป็นต้น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่เราควรทำความเข้าใจในความแตกต่างจากเงิน ก็คือ บัตรเครดิต (credit cards) บัตรเครดิตชนิดต่าง ๆ อาทิ Visa, Master Card และ American Express ฯลฯ เราถือว่าไม่ใช่ทั้งเงิน และสิ่งคล้ายเงิน เนื่องจากบัตรเครดิต เป็นเพียงรูปแบบการให้กู้ยืมระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่ออกบัตร เครดิตให้แก่ผู้ถือเท่านั้น แม้ว่าบัตรเครดิตจะไม่ใช่ทั้งเงินและสิ่งคล้ายเงิน บทบาทที่ดี

อย่างหนึ่งของบัตรเครดิตก็คือ การอำนวยความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการให้แก่ผู้ถือบัตรให้สามารถจับจ่ายใช้สอยได้อย่างคล่องตัวโดยไม่จำเป็นต้องพกเงินสดหรือติดตัวคราวละมาก ๆ อีกต่อไป

ปริมาณเงิน

เงินหมายถึง สิ่งใด ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมในการใช้จ่ายชำระค่าสินค้าและบริการ หรือเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ชนิดและปริมาณของเงินที่ใช้หมุนเวียนเป็นอยู่ในระบบเศรษฐกิจ เรียกว่า "ปริมาณเงิน" (money supply) อย่างไรก็ดี เนื่องจากในยุคปัจจุบันสินทรัพย์ทางการเงินมีหลากหลายชนิด บางชนิดก็มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับเงิน หรือที่เรียกว่า "สิ่งคล้ายเงิน" ในกรณีของเงินที่เราใช้หมุนเวียน โดยทั่วไปในระบบเศรษฐกิจ อาทิ เหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเช็ค หรือเงินฝากกระแสรายวัน นักเศรษฐศาสตร์พิจารณาว่าสิ่งคล้ายเงินสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค และนักลงทุนได้ นั้นย่อมหมายถึงว่า การเปลี่ยนแปลงของสิ่งคล้ายเงินย่อมสามารถส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ ด้วยเหตุนี้ การที่เจ้าหน้าที่ทางการเงินของแต่ละประเทศจะกำหนดให้ปริมาณเงินหมายถึงเฉพาะเพียง เหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเช็ค หรือเงินฝากกระแสรายวันเท่านั้นคงไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ทางการเงินของแต่ละประเทศจึงได้มีการนับรวมเอาสิ่งคล้ายเงินเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของปริมาณเงินของประเทศ

เจ้าหน้าที่ทางการเงินของแต่ละประเทศจะแบ่งแยกคำจำกัดความของปริมาณเงินออกเป็น 2 ความหมายกว้าง ๆ ดังนี้

1. ปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบ (narrow definition) หรือเรียกย่อ ๆ M_1 เป็นปริมาณเงินที่เจ้าหน้าที่ทางการเงินกำหนดขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเน้นถึงเงินที่มีหน้าที่การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย เหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเช็คหรือเงินฝากกระแสรายวัน เป็นต้น

2. ปริมาณเงินตามความหมายอย่างกว้าง (broad definition) หรือโดยทั่วไปใช้เรียกปริมาณเงินตั้งแต่ M_2 เป็นปริมาณเงินที่เจ้าหน้าที่ทางการเงินกำหนดขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเน้นถึงเงินที่มีหน้าที่การเป็นเครื่องรักษามูลค่าเป็นสำคัญ สินทรัพย์ทางการเงินที่เจ้าหน้าที่ทางการเงินจะนำมาคำนวณเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของปริมาณเงินได้นั้น จะต้องมียุติพลต่อระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง ปริมาณเงินตามความหมายอย่างกว้างจะประกอบด้วย M_1 บวกกับ สิ่งคล้ายเงินทั้งหมดนั่นเอง แต่เนื่องจากในบรรดาส่งคล้ายเงินทั้งหมดเองนั้นสิ่งคล้ายเงินแต่ละชนิดก็มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจมากน้อยแตกต่างกันออกไป ทำให้เจ้าหน้าที่ทางการเงินจึงต้องมีการแบ่งปริมาณเงินตามความหมายอย่างกว้างออกเป็นปริมาณเงินชนิดต่าง ๆ ออกไปอีก อาทิ M_2 M_3 และ M_2a เป็นต้น

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการแบ่งคำจำกัดความของปริมาณเงินออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน ดังนี้

ปริมาณเงิน (M_1) หมายถึง ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ในมือประชาชน และเงินฝากเพื่อเรียกของธุรกิจและครัวเรือนที่ระบบธนาคารพาณิชย์

ปริมาณเงิน (M_2) หมายถึง M_1 รวมกับ เงินฝากประจำและออมทรัพย์ของธุรกิจและครัวเรือนที่ระบบธนาคารพาณิชย์

ปริมาณเงิน (M_{2a}) หมายถึง M_2 รวมกับ ตัวสัญญาใช้เงินหรืออีกนัยหนึ่งก็คือเงินที่บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์รับฝากจากประชาชน

ปริมาณเงิน (M_3) หมายถึง M_{2a} รวมกับ เงินฝากทุกประเภทของสถาบันการเงินที่รับฝากจากประชาชน

ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน

ในระบบเศรษฐกิจของประเทศหนึ่ง ๆ นอกเหนือจากทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตของประเทศแล้ว เงินและปริมาณเงินอาจถือได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจอย่างยิ่ง เงินและปริมาณเงินจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้มากน้อยเพียงใดยังต้องขึ้นอยู่กับว่าในประเทศหนึ่ง ๆ นั้นมีการจัดสรรเงินอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดด้วย

โดยทั่วไป เจ้าหน้าที่ทางการเงินของแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องจัดหากลไกที่จะช่วยในการจัดสรรเงินทุนภายในประเทศของตนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน (financial institutions and financial markets) ถือได้ว่าเป็นกลไก ทั้งสองกลไกต่างก็มีหน้าที่ที่เหมือนกันคือ การทำหน้าที่ในการจัดสรรเงินจากผู้ที่มีเงินออมไปยังผู้ที่ต้องการเงินออม แต่ทั้งสองกลไกก็มีวิธีการในการจัดสรรที่แตกต่างกันออกไป

ตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน หมายถึง ตลาดที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางในการโอนเงินทุนจากผู้ที่มีเงินออมไปยังผู้ที่ต้องการเงินออมโดยตรง (direct finance) เครื่องมือทางการเงินชนิดต่าง ๆ อาทิ หุ้น พันธบัตร และตัวเงิน เป็นต้น เราสามารถจำแนกประเภทของตลาดการเงิน ได้แก่ การจำแนกตลาดการเงินออกเป็นตลาดเงินและตลาดทุน

ตลาดเงิน (money markets) คือ ตลาดที่ทำการซื้อขายเครื่องมือทางการเงินระยะสั้นที่มีอายุไม่เกิน 1 ปี อาทิ ตัวเงินคลัง ตัวสัญญาใช้เงิน ตัวแลกเงินธนาคาร และตราสารพาณิชย์อื่น ๆ เป็นต้น

ตลาดทุน (capital markets) คือ ตลาดที่ทำการซื้อขายเครื่องมือทางการเงินระยะปานกลางหรือระยะยาวที่มีอายุการไถ่ถอนตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป อาทิ หุ้น พันธบัตร และพันธบัตร เป็นต้น ตัวอย่างของตลาดทุนที่เราส่วนใหญ่รู้จักก็คือ ตลาดหลักทรัพย์นั่นเอง

สถาบันการเงิน

สถาบันการเงิน หมายถึง ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่จะช่วยในการโอนเงินทุนจากผู้ที่มีเงินออมไปยังผู้ที่ต้องการเงินออมโดยอ้อม (indirect finance) โดยเราสามารถจำแนกสถาบันการเงินออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารกลาง

ธนาคารพาณิชย์กับการสร้างและการทำลายเงินฝาก

ธนาคารพาณิชย์ (commercial banks) เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินเช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่มีใช้ธนาคารพาณิชย์ (ยกเว้นธนาคารกลาง) ที่ทำหน้าที่ในการโอนเงินระหว่างหน่วยเงินดอลลาร์กับหน่วยขาดดุล ในลักษณะของการให้กู้ยืมโดยอ้อม ธนาคารพาณิชย์ ถือได้ว่าเป็นสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่สามารถระดมเงินออม และจัดสรรเงินทุนในสัดส่วนที่มากกว่าสถาบันการเงินอื่น ๆ เป็นอย่างมาก บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความสามารถในการสร้างและทำลายเงินฝาก

การสร้างและการทำลายเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

เป็นหน้าที่ที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์โดยปกตินั่นเอง การรับฝากเงินและการนำเงินฝากดังกล่าวไปปล่อยกู้ หรือลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นกิจกรรมหลัก โดยได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราผลตอบแทนจากการนำเงินฝากไปปล่อยกู้หรือลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ และเมื่อใดก็ตามที่ธนาคารพาณิชย์รับฝากเงินแล้วนำเงินดังกล่าวไปปล่อยกู้หรือลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ การดำเนินงานดังกล่าวก็จะก่อให้เกิดกระบวนการสร้างเงินฝากตามมา ในทางตรงกันข้าม เมื่อใดก็ตามที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเงินกู้กลับคืนมาก็จะก่อให้เกิดกระบวนการทำลายเงินฝากตามมาด้วยเช่นกัน

กระบวนการสร้างเงินฝาก

หลังจากที่เราทำความเข้าใจถึงหลักการพื้นฐานที่จะใช้ในการศึกษาถึงการสร้างและการทำลายเงินฝากแล้ว ในขั้นนี้ เราจึงจะได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาถึงการสร้างเงินฝากก่อนเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นเราจึงจะศึกษาถึงการทำลายเงินฝากต่อไป

ในทำนองเดียวกันกับธนาคาร A สำหรับธนาคาร B เมื่อธนาคาร A เรียกเก็บเงินจากธนาคาร B ธนาคาร B ก็จะพบว่าธนาคารมีเงินสำรองไม่เพียงพอทำให้ธนาคาร B ก็จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการขอกู้ยืมขายหลักทรัพย์ หรือเรียกเงินกู้กลับคืนเช่นเดียวกับธนาคาร A ซึ่งก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อไปยังธนาคารอื่น ๆ เป็นผลให้เกิดกระบวนการทำลายเงินฝากและปริมาณเงินลดลงได้เป็นตัวทวีคูณของเงินฝากที่ถูกถอนออกไปในขั้นแรก

เราสามารถคำนวณหาจำนวนเงินฝากที่จะลดลงเป็นตัวทวีคูณได้ โดยอาศัยสูตรเดียวกัน การสร้างเงินฝาก เพียงแต่เราจะพิจารณาในทิศทางที่ตรงกันข้าม กล่าวคือ หากกำหนดให้อัตราเงินสำรองตามกฎหมายเท่ากับร้อยละ 10 ค่าตัวทวีคูณเงินฝากจึงเท่ากับ $1/0.10 = 10$ ดังนั้น หากมีการถอนเงินฝากขั้นแรกจำนวน 10,000 บาท เราจะได้พบว่าเงินฝากจะถูกทำลายลงไปทั้งสิ้น เท่ากับ -100,000 บาท ($10 \times -10,000$) นั่นเอง

ธนาคารกลางและนโยบายการเงิน

ธนาคารกลาง

ธนาคารกลางของแต่ละประเทศถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการควบคุมดูแลปริมาณเงินและระบบการเงินของประเทศ วัตถุประสงค์หลักโดยทั่วไปของบรรดาสถาบันการเงิน การมุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นอันดับแรก หากปล่อยสถาบันการเงินเหล่านี้สามารถดำเนินกิจการโดยปราศจากหน่วยงานที่ควบคุมดูแล อาจส่งผลให้เกิดปัญหากับระบบการเงินและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้ ทาง การของ แต่ละประเทศจึงต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบดูแลในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปริมาณเงินและระบบการเงินของประเทศ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวนี้เองที่เราเรียกกันโดยทั่วไปว่า "ธนาคารกลาง" (central bank)

ในทางประวัติศาสตร์ ธนาคารกลางที่ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นธนาคารกลางแห่งแรกของโลก คือ ธนาคารกลางของประเทศสวีเดน (the Bank of Sweden หรือเรียกย่อ ๆ ว่า Riskbank) ธนาคารกลางแห่งประเทศอังกฤษ (the Bank of England) ซึ่งถือเป็นธนาคารกลางที่เป็นต้นแบบของธนาคารกลางของประเทศอื่น ๆ ก็ได้ถูกตั้งต่อนั้น จึงได้มีการจัดตั้งธนาคารกลางของประเทศอื่น ๆ เกิดขึ้นตามมา ธนาคารกลางแห่ง ประเทศไทย (the Bank of Thailand) ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2485 เป็นต้น

ธนาคารกลาง มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การดำเนินงานของธนาคารกลางแต่ละประเทศโดยส่วนใหญ่ก็เป็นการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้การกรอบของรัฐบาลแม้ว่ารัฐบาลจะให้อิสระในการดำเนินงานอย่างเต็มที่แก่ธนาคารกลางก็ตาม

หน้าที่ของธนาคารกลาง

ธนาคารกลางของประเทศต่างก็ถูกจัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลัก ก็คือ การควบคุมดูแลปริมาณเงินและระบบการเงินของประเทศให้อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ในกรณีของประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้"

1. การกำหนดนโยบายการเงินและเป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจแก่รัฐบาล

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดูแล และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดย การดำเนินนโยบายการเงินที่เหมาะสมต่อสถานการณ์เศรษฐกิจ และเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจแก่รัฐบาล ตลอดจนประเมินภาวะเศรษฐกิจของไทยและต่างประเทศ รวบรวมและจัดหาข้อมูลเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ

2. การออกบัตรธนาคารและธนบัตร

เพื่อช่วยให้การควบคุมปริมาณเงินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงถือเป็นหน่วยงานเดียวที่สามารถพิมพ์บัตรธนาคารและธนบัตรออกให้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจได้

3. การกำกับและควบคุมสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่กำกับและควบคุม ตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงิน อันได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นต้น ให้มีความมั่นคงและให้อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยดูแลให้สถาบันการเงินดำเนินธุรกิจอยู่ในมาตรฐานเดียวกันภายใต้กรอบระเบียบที่กำหนดขึ้นโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

4. การเป็นนายธนาคารของรัฐบาล

ประกอบด้วยหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ

(1) การรับฝากเงินของรัฐบาลและองค์กรของรัฐบาล และการจ่ายเงินตามเช็ค หรือตามคำสั่งวิธีอื่น เพื่อเป็นเงินบำเหน็จบำนาญ เงินเดือนข้าราชการและลูกจ้าง และให้แก่เจ้าหน้าที่ของทางราชการ

(2) การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้รัฐบาล ให้บริการแก่รัฐบาลเกี่ยวกับธุรกิจด้านการซื้อขายเงินตราต่างประเทศของหน่วยราชการ

(3) การให้กู้เงินแก่รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ

5. การเป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์

หน้าที่การเป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์มีจุดประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการเงิน เพื่อให้การประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งประกอบไปด้วย หน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้ รักษาบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จัดระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารเป็นศูนย์กลางการโอนเงิน และเป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้าย (lender of the last resort)

6. การพัฒนาและดูแลการทำงานของระบบการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดูแลตลาดเงินระยะสั้นให้เป็นแหล่งเสริมสร้างสภาพคล่องแก่สถาบันการเงิน พัฒนาและสนับสนุนตลาดทุนให้เป็นแหล่งระดมทุนระยะยาว และดูแลให้ตลาดเงินตราต่างประเทศมีเสถียรภาพและสนับสนุนการค้าและการลงทุน

7. การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินของประเทศ

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดูแลการบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีระดับที่เหมาะสม รักษาไว้ซื้อทุนสำรองเงินตราตามกฎหมาย เพื่อเสถียรภาพและความน่าเชื่อถือของเงินบาท และร่วมมือกับกระทรวงการคลังในการบริหารการก่อหนี้ต่างประเทศและหนี้ในประเทศของรัฐบาล

8. การเป็นตัวแทนของประเทศและการร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ

(IMF) เป็นสมาชิกขององค์การความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับตัวแทนทางการเงินของประเทศอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทางการเงินระหว่างประเทศ ทั้งในแง่ของความช่วยเหลือด้านเงินทุน ที่ปรึกษา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

นโยบายการเงิน

รัฐบาลของแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาควบคุมดูแลปริมาณเงินและระบบการเงินของประเทศ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวก็คือธนาคารกลางนั่นเอง ธนาคารกลางมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง ก็คือการควบคุมดูแลปริมาณเงินของประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละช่วงเวลา ธนาคารกลางจึงจำเป็นที่จะมีแนวทางและมาตรการที่จะใช้ในการควบคุมปริมาณเงิน โดยทั่วไปเราเรียกแนวทางและมาตรการที่ธนาคารกลางใช้ในการควบคุมปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ๆ ว่า นโยบายการเงิน (monetary policy) นั่นเอง

เครื่องมือของนโยบายการเงิน

เครื่องมือของนโยบายการเงินแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ 1) การควบคุมโดยทั่วไป (the general control) หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า การควบคุมเชิงปริมาณ (the quantitative control) และ 2) การควบคุมเฉพาะอย่าง (the selective control) หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า การควบคุมเชิงคุณภาพ (the qualitative control)

1. การควบคุมโดยทั่วไปหรือเชิงปริมาณ

มักเป็นเครื่องมือที่ธนาคารกลางนำมาใช้เพื่อหวังจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปริมาณเงินและสินเชื่อรวม และส่งผลกระทบต่อไปยังระดับรายได้รวม การจ้างงาน และระดับราคา เป็นต้น ประกอบด้วยเครื่องมือที่สำคัญ 3 เครื่องมือ ดังนี้

1.1 การซื้อขายหลักทรัพย์รัฐบาลในตลาดโดยเปิดเผย (open market operations) โดยหลักทรัพย์รัฐบาลที่ธนาคารกลางใช้ในการซื้อขาย ได้แก่ ตั๋วเงินคลัง และพันธบัตรรัฐบาล โดยในกรณีที่ธนาคารกลางเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศกำลังตกต่ำและมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะเงินฝืด ธนาคารกลางก็จะทำการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลจากทั้งประชาชนทั่วไป และสถาบันการเงินที่ถือหลักทรัพย์รัฐบาลอยู่ในมือ ซึ่งจะเป็นผลให้เงินสำรองของระบบธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ในกรณีที่ธนาคารกลางเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมีอัตราการขยายตัวที่สูงจนเกินไป และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ธนาคารกลางก็จะทำการขายหลักทรัพย์รัฐบาลที่ตนถืออยู่ไปให้แก่ประชาชนทั่วไป และสถาบันการเงินที่ต้องการ

1.2 การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย

ถือเป็นเครื่องมือที่มีพลังมากที่สุดในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปริมาณเงิน กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงในอัตราเงินสำรองตามกฎหมายเพียงเล็กน้อยสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปริมาณเงินได้อย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย นอกจากจะมีผลกระทบต่อเงินสำรองของระบบธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังมีผลกระทบต่อค่าตัวทวีทางการเงิน (money multiplier) อีกด้วย กฎหมายในแต่ละประเทศได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นสัดส่วนต่อเงินฝาก ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวจะเป็นเท่าไรขึ้นอยู่กับอัตราเงินสำรองตามกฎหมายนั่นเอง ฉะนั้น ในกรณีที่ธนาคารกลาง ทำการเพิ่มอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย ย่อมหมายถึงว่า ธนาคารพาณิชย์จะต้องสำรองเงินตามกฎหมายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์คงเหลือเงินสำรองส่วนเกินที่จะนำไปใช้ในการให้กู้ยืมหรือลงทุนลดน้อยลง เมื่อทางการทำการลดอัตราเงินสำรองตามกฎหมายลง ย่อมหมายถึง ธนาคารพาณิชย์สามารถที่จะดำรงเงินสำรองตามกฎหมายได้น้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสำรองส่วนเกินคงเหลือที่จะนำไปใช้ในการให้กู้ยืมหรือลงทุนเพิ่มมากขึ้นได้

ในกรณีที่ทางการทำการเพิ่มอัตราเงินสำรองตามกฎหมายจะเป็นผลให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสำรองส่วนเกินลดลง ขณะเดียวกันค่าตัวทวีเงินฝากก็จะลดลงเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลให้ในท้ายที่สุดปริมาณเงินใน

ระบบเศรษฐกิจก็จะลดลง และในทางตรงกันข้าม ในกรณีที่ทางการลดอัตราเงินสำรองตามกฎหมายย่อมเป็นผลให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสำรองส่วนเกินเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันค่าตัวทวีเงินฝากก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกันกัน และจะเป็นผลให้ในท้ายที่สุดปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้นได้

1.3 การเปลี่ยนแปลงอัตรารับช่วงซื้อลด (changes in the rediscount rate) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยชนิดหนึ่งที่ธนาคารกลางเรียกเก็บจากธนาคารพาณิชย์ที่มาขอกู้ยืม โดยการนำตัวแลกเงินมาขายลดให้กับธนาคารกลาง การเปลี่ยนแปลงอัตรารับช่วงซื้อลดจึงมีผลต่อความสามารถในการหาเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ได้ โดยเมื่อธนาคารกลางทำการลดอัตรารับช่วงซื้อลดก็จะเป็นผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถได้รับเงินจากการขายตัวแลกเงินให้กับกลางได้ในจำนวนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการขยายสินเชื่อและปริมาณเงินขึ้นตามมาได้ในที่สุด แต่ในทางตรงกันข้าม หากธนาคารกลางทำการเพิ่มอัตรารับช่วงซื้อลดก็จะเป็นผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถได้รับเงินจากการขายตัวแลกเงินให้กับธนาคารกลางได้ในจำนวนที่น้อยลง ซึ่งก็จะส่งผลให้ความสามารถในการขยายสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ถูก จำกัดลง และเป็นผลให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจลดลงได้ในที่สุด

ธนาคารกลางส่วนใหญ่มักนำมาใช้ในการควบคุมการกู้ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์จากธนาคารกลาง ก็คือ อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (bank rate) ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางคิดจากธนาคารพาณิชย์ที่มาขอกู้ยืมโดยตรงจากธนาคารกลางโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

2. การควบคุมเฉพาะอย่างหรือเชิงคุณภาพ

เป็นเครื่องมือที่ธนาคารกลางเลือกที่จะนำมาใช้เพื่อหวังจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนใดส่วนหนึ่งในระบบเศรษฐกิจเป็นการเฉพาะ โดยไม่มุ่งหวังที่จะให้เกิดผลกระทบในภาพรวมต่อทั้งระบบเศรษฐกิจดังเช่นการควบคุมโดยทั่วไปหรือเชิงปริมาณ ได้แก่

2.1 การควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์ (stock market credit) เป็นเครื่องมือที่ธนาคารกลางนำมาใช้ในการควบคุมเฉพาะในส่วนของตลาดหลักทรัพย์ของประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ตลาดหลักทรัพย์สามารถทำหน้าที่ที่เอื้ออำนวยต่อ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อขาย หลักทรัพย์นี้ ธนาคารกลางใช้วิธีการกำหนดปริมาณเงินสดขั้นต่ำที่ผู้ซื้อหลักทรัพย์จะต้องจ่ายด้วยเงินสดของตนเอง (margin requirement) เป็นเครื่องมือในการควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์

ดังนั้น ในกรณีที่ธนาคารกลางเห็นว่าตลาดหลักทรัพย์กำลังอยู่ในช่วงภาวะตกต่ำ หากธนาคารกลางต้องการกระตุ้นการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารกลางย่อมสามารถทำได้โดยการลด margin requirement ลง เพื่อช่วยให้ผู้ที่ต้องการซื้อหลักทรัพย์สามารถซื้อได้โดยใช้เงินสดของตนเองน้อยลง และในทางตรงกันข้าม หากธนาคารกลางเห็นว่ามีการเก็งกำไรในตลาดหลักทรัพย์มากเกินไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจได้ ธนาคารกลางอาจทำการเพิ่ม margin requirement ให้สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้

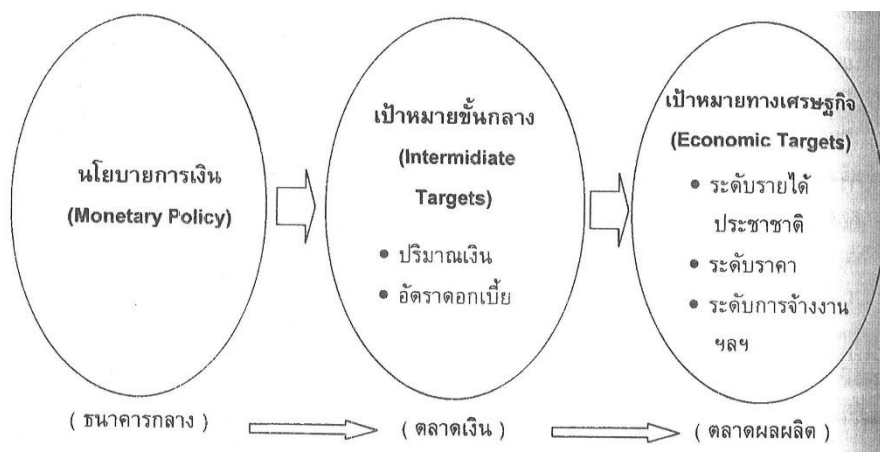
ผู้ที่ต้องการซื้อหลักทรัพย์จะต้องซื้อโดยใช้เงินสดของตนในจำนวนที่มากขึ้นและทำให้ความต้องการซื้อหลักทรัพย์ลดน้อยลงได้

2.2 การควบคุมเครดิตเพื่อการอุปโภคบริโภคและอสังหาริมทรัพย์ (consumer credit and real estate credit control) การควบคุมเครดิตเพื่อการอุปโภคบริโภคและอสังหาริมทรัพย์เป็น ตัวอย่างหนึ่งของเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมเฉพาะอย่างหรือเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ ธนาคารกลางสามารถที่จะควบคุมเครดิตเพื่อการอุปโภคบริโภคและอสังหาริมทรัพย์ได้โดยอาศัยวิธีการ 2 อย่าง ดังนี้ คือ 1) การกำหนดวงเงินดาวน์ขั้นต่ำ (minimum down payment) และ 2) การกำหนดช่วงระยะเวลาผ่อนชำระสูงสุด (maximum periods of repayment)

2.3 การใช้นโยบายขึ้นอย่างฉันทมิตร (moral suasion) หมายถึง นโยบายที่เกิดจากการขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์โดยธนาคารกลางเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการบางอย่างที่ธนาคารกลางเห็นว่าเหมาะสมสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในขณะนั้น การใช้นโยบายขึ้นอย่างฉันทมิตรนี้จะได้ผลดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน อาทิ ความเต็มใจของธนาคารพาณิชย์ในการปฏิบัติตามคำร้องขอจำนวนของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในระบบว่ามีมากน้อยเพียงใด

นโยบายการเงินและผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ

รูปที่ 8-1
นโยบายการเงิน เป้าหมายชั้นกลาง และเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

จากรูปที่ 8-1 เราจะเห็นได้ว่า เพื่อที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ธนาคารกลางจะต้องดำเนินนโยบายการเงินเพื่อมุ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเป้าหมายชั้นกลางก่อนเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นผลจากการเปลี่ยนแปลงในเป้าหมายชั้นกลางจึงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นลำดับถัดไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสามารถในการควบคุมตัวแปรที่เป็นเป้าหมายชั้นกลางจึงถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการบรรลุยังเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ตั้งไว้ได้

เพื่อที่จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความสามารถในการควบคุมตัวแปรที่เป็นเป้าหมายชั้นกลางของธนาคารกลาง ในเบื้องต้นนี้ เราจึงควรทำความเข้าใจในก่อนว่า ตัวแปรที่เป็นเป้าหมายชั้นกลางถูกกำหนดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวนี้เราสามารถทำความเข้าใจได้จากแนวคิดเรื่องดุลยภาพในตลาดเงินนั่นเอง